

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินชีวิต ช่วยให้คนในสังคมเป็นพลเมืองดี ประเทศจะเจริญก้าวหน้า มีเสถียรภาพที่มั่นคง มีระดับการดำรงชีวิตสูง ก็ขึ้นอยู่กับการศึกษาของคนในประเทศ และการให้การศึกษานั้น เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การฝึกหัดครูเป็นปัจจัยสำคัญของการจัดระบบการศึกษา หากมีวิธีการและการดำเนินการผลิตครูที่ดีมีคุณภาพพอเพียงกับความต้องการของประเทศย่อมทำให้คุณภาพของการศึกษามุ่งเกิดผลดีตามไปด้วย เพราะครูเป็นผู้มีส่วนในการจัดการศึกษา และรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรม อาจกล่าวได้ว่า "ครูเป็นพลังสำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศในรูปของการส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์"¹ เมื่อครูเป็นพลังสำคัญที่จะเตรียมเยาวชนให้เติบโตใหญ่เป็นพลเมืองดี เป็นกำลังทางเศรษฐกิจของบ้านเมืองในอนาคต ช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะที่ 4 กรมการฝึกหัดครูจึงมีนโยบายเน้นหนักเพื่อพัฒนาคุณภาพของการฝึกหัดครูให้ดีขึ้น และในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 ของการฝึกหัดครู "มุ่งผลิตและปรับปรุงครูให้ไคมาตรฐาน มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรมเหมาะสม

---

¹กรมการฝึกหัดครู, นโยบายและการจัดการฝึกหัดครู ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 4 (2520 - 2524) (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2521), หน้า 11. (อัครสำเนา).

กับความจำเป็นในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ^๑

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 เป็นต้นมา กรมการฝึกหัดครูได้เริ่มเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี เป็นหลักสูตร ค.บ. ซึ่งใช้เวลาเรียน 2 ปี โดยรับจาก ป.กศ.สูงหรือเทียบเท่า² วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครูซึ่งเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง จึงได้รับการอนุมัติให้เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ประกอบกับเป็นระยะที่มีการปรับปรุงการศึกษาในทุกระดับซึ่งรวมทั้งการฝึกหัดครูด้วย กรมการฝึกหัดครูจึงเห็นสมควรให้ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู โดยมุ่งคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างการพัฒนาการฝึกหัดครู การพัฒนาการศึกษาโดยทั่วไป การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานของ ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นหลักประกอบ ดังนั้นหลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู^๓ มุ่งผลิตครูที่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ ในอันที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน เข้าใจสภาพแวดล้อม สังคม และสามารถนำความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ครู มาพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม โดยให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และภาวะจำกัดของประเทศ^๓ วิทยาลัยครูซึ่งเปิดดำเนินการศึกษา ปัจจุบันมี 36 แห่ง โดยวิทยาลัยครูแต่ละแห่งจะรับผิดชอบคิดเฉลี่ยประมาณ 2 จังหวัด เป็นการแบ่งเขตการรับผิดชอบในการผลิตครูให้เหมาะสมกับท้องถิ่น วิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่ง ได้แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง มี 6 วิทยาลัย

¹กรมการฝึกหัดครู, ยี่สิบเจ็ดปีการสถาปนากรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2524), หน้า 2.

²กรมการฝึกหัดครู, ประวัติและงานของกรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2523); หน้า 5. (อัคราเนาะ).

³กรมการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2520), หน้า 1.

2. กลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง มี 5 วิทยาลัย
3. กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ มี 8 วิทยาลัย
4. กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก มี 4 วิทยาลัย
5. กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ มี 5 วิทยาลัย
6. กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 8 วิทยาลัย¹

ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง ได้กำหนดเขตความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. วิทยาลัยครูเทพสตรี รับผิดชอบจังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดสิงห์บุรี
2. วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา รับผิดชอบจังหวัดอ่างทอง จังหวัดอยุธยา และจังหวัดนครนายก
3. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ รับผิดชอบจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดปราจีนบุรี
4. วิทยาลัยครูระยอง รับผิดชอบจังหวัดระยอง และจังหวัดชลบุรี
5. วิทยาลัยครูจันทบุรี รับผิดชอบจังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดตราด

ในระบบการผลิตครู ปัญหาสำคัญที่ไดพบเห็นจากผลผลิตคือ การขาดคุณภาพ จากการศึกษาวิจัย พบว่า "ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการสอน นอกจากนี้ครูยังไม่ได้เป็นแบบที่ดีของนักเรียน ทำให้ทัศนคติและความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อครูอยู่ในระดับต่ำ"²

¹ กรมการฝึกหัดครู, ประวัติและงานของกรมการฝึกหัดครู, หน้า 35.

² สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, มาตรฐานวิชาชีพครู (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2523), หน้า 9. (อค์สำเนา).

ด้วยเหตุนี้ การผลิตครูของกรมการฝึกหัดครูจึงเน้นในเรื่องคุณภาพ จะเห็นได้จากหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 มีเป้าหมายผลิตครูที่มีความรู้ ความสามารถและรับผิดชอบในหน้าที่ครู¹ เมื่อบัณฑิตสำเร็จออกไป ควรได้รับการประเมินว่า มีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรวางไว้หรือไม่ เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรให้สามารถผลิตครูที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในสหรัฐอเมริกา ที่มหาวิทยาลัยเคนตักกีตะวันตก มีโปรแกรมการศึกษาคู (Teacher Preparation Evaluation Program) ทำการติดตามผลของนุจบการศึกษาของมหาวิทยาลัย และสอนอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ โดยติดตามเมื่อทำงานได้ 1 ปี และติดตามต่อไปเมื่อทำงานครบ 3 ปี และ 5 ปี ตามลำดับ²

ในวิทยาลัยครุภาคกลาง ซึ่งประกอบไปด้วย 5 วิทยาลัย ได้ผลิตบัณฑิตตามหลักสูตรของสถาบันการฝึกหัดครู 2519 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 และ 2522 จำนวน 350 คน³ คุณภาพของบัณฑิตยังไม่มีการวิจัยใดที่ติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต จึงยังไม่

¹ กรมการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519, หน้า 1.

² Ronald D. Adam, "Western Kentucky University Follow-up Evaluation of Teacher Education Graduate," Teacher Education Program Evaluation and Follow-up Studies: A Collection of Current Efforts. eds. Shirely M. Hord and Gene E. Hall (Research and Development Center for Teacher Educations, The University of Texas at Austin, 1978), pp. 11-12.

³ กรมการฝึกหัดครู, "ครุศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยครูทั่วประเทศ 2521-2522," เอกสารในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ 26-28 พฤศจิกายน 2523, หน้า 21-90.

ทราบความสามารถด้านต่าง ๆ ของบัณฑิต และสถานที่ที่พัฒนาความสามารถของบัณฑิต บัณฑิตได้รับจากวิทยาลัยครู จากโรงเรียนที่บัณฑิตได้ปฏิบัติงานหรือจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครูใน กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 ถึง 2520" ได้เสนอแนะให้วิทยาลัยครูมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร และผลิตของวิทยาลัยครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป¹

หลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 ได้เริ่มผลิตบัณฑิตออกมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 จึงยังไม่มี การติดตามผลคุณภาพของบัณฑิต การวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลบัณฑิตของ วิทยาลัยครูที่ทำกันมา จึงเป็นการติดตามหลักสูตรเดิม ก่อนที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นหลักสูตร ของสภาการฝึกหัดครู 2519 การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตใน วิทยาลัยครูภาคกลางว่า มีคุณภาพในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงไร นอกจากนี้ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้พัฒนามาจากวิทยาลัยครู จากโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน หรือ จากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ จะได้นำผลการวิจัยที่ได้ เสนอสภาการฝึกหัดครูเพื่อหาแนวทางใน การปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครู และกรมการฝึกหัดครูกำลังมีโครงการติดตามผลบัณฑิต ทั้งหมดที่สำเร็จจากหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษานำ สำหรับโครงการติดตามผลบัณฑิตของกรมการฝึกหัดครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สสำรวจการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่จบจากวิทยาลัยครูภาคกลาง ในด้าน

¹ สุนิตย์ แววศักดิ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีจาก วิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 68.

บุคลิกภาพ การสอน การทัศนคติต่ออาชีพครู และค่านิยมสัมพันธ

2. สํารวจสถานที่ที่พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบัณฑิต

3. เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่มีในสภาพจริง และที่ตองการในทัศนะของบัณฑิตและของผู้น้บังคับบัญชา

4. เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่มีประสบการณ์ ของการเป็นครูก่อนเข้าเรียนในวิทยาลัยครู กับผู้น้ไม่มีประสบการณ์ ในทัศนะของผู้น้บังคับบัญชา

5. เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต ในกลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ในทัศนะของผู้น้บังคับบัญชา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตจากวิทยาลัยครู ภาคกลางที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2521 และ 2522 ตามหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 และได้ปฏิบัติงานในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศไทย

2. การวิจัยครั้งนี้ จะติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่จบจากวิทยาลัยครูภาคกลาง 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ทัศนคติสอน ทัศนคติต่ออาชีพครู และค่านิยมสัมพันธ

3. สถานที่ที่พัฒนาความสามารถ จะศึกษาเฉพาะที่บัณฑิตได้จากวิทยาลัยครู โรงเรียนที่บัณฑิตปฏิบัติงาน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

ขอตกลงเบื้องต้น

การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต จะติดตามเฉพาะวิทยาลัยครูภาคกลางที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2521 และ 2522 ตามหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 เนื่องจากผู้น้วิจัยปฏิบัติราชการอยู่ในวิทยาลัยครูภาคกลาง จะหาโอกาสทำการศึกษาติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตเหล่านี้ต่อไปในปีที่ 3 และปีที่ 5

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การตอบแบบสอบถามของบัณฑิตและบัณฑิตศึกษา อาจจะตอบไม่ตรงกับความรู้ที่อีกอันแท้จริงตามที่ค้นหาค้น เพราะอาจจะคำนึงถึงผลเสียจากการตอบ หรือเป็นเพราะการปรีชาหาหรือซึ่งกันและกัน ความไม่สมบูรณ์นี้เป็นลักษณะธรรมชาติของการเก็บข้อมูลแบบสอบถามแบบสอบถาม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การติดตามผล หมายถึง การติดตามการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรี ครุศาสตร์จากหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในทัศนะของตนเองและของผู้บังคับบัญชาในค่านบุคลิกภาพ: ค่านการสอน ค่านทัศนคติต่ออาชีพครู และค่านมนุษยสัมพันธ์

ความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถของบัณฑิต ในการปฏิบัติงานค่านบุคลิกภาพ ค่านการสอน ค่านทัศนคติต่ออาชีพครู และค่านมนุษยสัมพันธ์

วิทยาลัยครูภาคกลาง หมายถึง วิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู 2518 มีวิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูระยอง และวิทยาลัยครูจันทบุรี

บัณฑิต หมายถึง ผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครูภาคกลาง ตามหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 เป็นบัณฑิตปีการศึกษา 2521 และปีการศึกษา 2522 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ หมายถึง วิชาเอกที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษา ได้แก่ วิชาเอกภาษาไทย และวิชาเอกภาษาอังกฤษ

กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ หมายถึง วิชาเอกที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษา ได้แก่ วิชาเอกสังคมศึกษา วิชาเอกภูมิศาสตร์ และวิชาเอกประวัติศาสตร์

กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ หมายถึง วิชาเอกที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษา ได้แก่ วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป วิชาเอกเคมี วิชาเอกชีววิทยา วิชาเอกฟิสิกส์ และวิชาเอกคณิตศาสตร์

สถานที่ที่พัฒนาความสามารถ หมายถึง ที่พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพครู ในที่ที่กำหนดให้เป็นวิทยาลัยครูที่บัณฑิตจบการศึกษา โรงเรียนที่บัณฑิตปฏิบัติงานหรือสิ่งแวดลอมอื่น ๆ

สิ่งแวดลอมอื่น ๆ หมายถึง สถานที่อื่น ๆ นอกเหนือจากวิทยาลัยครูที่บัณฑิตจบและโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน เช่น บ้าน ชุมชน ฯลฯ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อจะได้นำผลการวิจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่จบจากวิทยาลัยครูภาคกลางและสถานที่ที่พัฒนาความสามารถ มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู เพื่อคุณภาพของบัณฑิตในรุ่นต่อไป
2. เพื่อจะได้นำผลการวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานระหว่างผู้มีประสบการณ์การเป็นครูก่อนเข้าวิทยาลัยครูกับผู้นี้ไม่มีประสบการณ์ มาเป็นแนวทางการวางนโยบายการรับนักศึกษาของวิทยาลัยครู
3. เพื่อประโยชน์ในการเป็นแนวทางที่จะติดตามบัณฑิตรุ่นนี้ต่อไป เมื่อปฏิบัติงานถึงปีที่ 3 และปีที่ 5 และสำหรับวิทยาลัยครูภาคอื่น ๆ นำเครื่องมือและวิธีการไปใช้